

БӨЛІМ: КОЛЛЕДЖ

Балалардың тілін дамыту

ЖАРИЯЛАНДЫ
09.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185677/>**Тайрбек Аяулым**

Бәбек колледжі

Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту

Тіл – адамның қарым-қатынас құралы ғана емес, оның ойлау жүйесінің, танымдық қабілетінің, тұлғалық дамуының басты көрсеткіші. Әсіресе мектеп жасына дейінгі кезеңде тілдің қалыптасуы ерекше қарқынмен жүреді. Бұл кезеңде бала қоршаған ортаны тіл арқылы танып, өз ойын жеткізуді, ересектермен және құрдастарымен сөйлесуді үйренеді. Сондықтан мектепке дейінгі педагогикада тіл дамыту жұмысы – ең негізгі бағыттардың бірі.

Балалардың тілін дамытудың мәні

Мектепке дейінгі бала сөйлеуді еліктеу, тыңдау, қайталау, ойын әрекеті арқылы меңгереді. Тіл дамуы баланың:

- сөздік қорының молаюына,
- байланыстырып сөйлеу дағдысының қалыптасуына,
- ойлау қабілетінің дамуына,
- әлеуметтік қарым-қатынасының жетілуіне,
- шығармашылық қабілетінің ашылуына ықпал етеді.

Тілдің дұрыс қалыптасуы баланың мектептегі оқу жетістіктеріне де негіз болады.

Тіл дамытудың негізгі бағыттары

1. Сөздік қорды дамыту

Баланың жаңа сөздерді меңгеруі қоршаған ортаны түсінуінің маңызды бөлігі.

Әдістері:

- заттарды көрсету, суреттермен жұмыс,
- табиғат аясында бақылау,
- көркем әдебиет оқу,
- әңгімелесу, сұрақ-жауап.

2. Дыбыстық мәдениетті қалыптастыру

Баланың сөзді дұрыс дыбыстауы, анық, түсінікті сөйлеуі – сөйлеу мәдениетінің негізі.

Жұмыс түрлері: артикуляциялық жаттығулар, тіл ұстарту ойындары.

3. Байланыстырып сөйлеуді дамыту

Әңгіме құрастыру, ертегіні жалғастыру, сурет бойынша әңгімелеу, өз тәжірибесі туралы айту – баланың сөйлеуіндегі логикалық жүйелілікті қалыптастырады.

4. Көркем әдебиет арқылы тіл дамыту. Өлең, ертегі, жаңылтпаш, жұмбақ – бала тілінің бай, образды болуына үлкен әсер етеді. Әсіресе қазақ ауыз әдебиеті тілдік мәдениетті қалыптастыруда маңызды.

5. Ойын арқылы тіл дамыту

Ойын – мектеп жасына дейінгі баланың жетекші әрекеті.

Тіл дамытуда қолданылатын ойындар:

- «Кім қалай дыбыстайды?»
- «Суретші қандай зат салды?»
- «Жоғалған сөзді тап!»
- «Әңгіме құрастырайық».

Отбасының рөлі

Баланың сөйлеу дағдысы көбіне отбасындағы қарым-қатынас мәдениетіне байланысты. Ата-ананың балаға жиі сөйлеуі, бірге кітап оқуы, сұрақтарына жауап беруі, диалогқа тартуы – оның тілдік дамуын тездетеді.

Қорытынды

Балалардың тілін дамыту – үздіксіз жүргізілетін педагогикалық және отбасылық жұмыстың нәтижесі. Жүйелі тілдік орта қалыптасқан жағдайда бала өз ойын еркін жеткізетін, ойлау қабілеті дамыған, қарым-қатынасқа қабілетті тұлға болып өседі. Тілдің дамуы – оның болашақ оқу жетістіктерінің, тұлғалық қалыптасуының негізгі көрсеткіші. Сондықтан педагог пен ата-ана бала тілін дамытуға барынша қолдау көрсетуі қажет.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.